

Conceptualizări ale timpului în practica cercetării științifice. Dialoguri interdisciplinare

Conferință organizată în cadrul Universității din București

13-14 Mai 2021

Apel la contribuții

Preocupările pentru studiul regularităților de producere a fenomenelor din natură și societate au făcut ca timpul să devină una dintre puținele teme care au generat dezbateri conceptuale, reflecții filosofice și inovații metodologice depășind granițele disciplinare ale științelor. Timpul a inspirat totodată curente de gândire și cercetări exemplare în sfera unor domenii variate. Fiind abordat ca realitate naturală, psihologică și socială, timpul a prins contur prin intermediul diferitelor forme de materializare (Birth, 2012), instituționalizare (Pronovost, 1989) și standardizare (Zerubavel, 1982). Timpul este totodată o experiență internalizată ce organizează și este organizată prin practicile vieții cotidiene (Flaherty, 2003) și prin procesele cognitive de formare a concepției despre sine (Zimbardo & Boyd, 1999). Realitatea timpului a fost modelată prin eforturi științifice (Hawking, 1988), imperative economice (Adam, 1990; Urry, 1994) și dezvoltări tehnologice (Hassan, 2003; Wajcman, 2015). Ilustrativă în determinarea importanței problematicei timpului este cartografierea perspectivelor conceptuale realizată de Solomon Marcus:

„Pentru matematician timpul este un parametru reprezentat pe axa numerelor reale, pentru fizician el a devenit o proprietate a materiei, pentru biolog el evocă numeroasele procese periodice care au loc în organismele vii, pentru psiholog este interesant în primul rând timpul subiectiv, de percepție și trăire a unor evenimente, lingvistul studiază modul în care sunt gramaticalizate, în unele limbi, diferite categorii temporale, informaticianul se interesează de timpul de calcul al algoritmilor pe care-i construiește, economistul urmărește timpul încorporat în diferite mărfuri, [...] sociologul este preocupat de bugetul de timp al diferitelor categorii sociale, în literatură și artă apar diferite manipulări ale timpului narativ sau dramatic, iar artele vizuale urmăresc procedeele de spațializare a perspectivelor temporale. Mai e un timp al marilor grupuri sociale, al popoarelor, al marilor mituri și al istoriei.” (Marcus, 1985, p. 9)

Pornind de la aceste rațiuni, conferința reprezintă o invitație adresată tuturor persoanelor interesate de a se reuni în jurul unor dezbateri ce abordează tema timpului în diversitatea și multidimensionalitatea sa. Contribuțiile prezentate în cadrul evenimentului se pot alinia în mod special, dar nu exclusiv, următoarelor direcții de studiu și întrebări de cercetare:

- **Natura ontologică și epistemologică a timpului:** Cum apare timpul ca realitate în diferite arii disciplinare? Care sunt paradigmele și orientările metodologice pe baza cărora se fundamentează o cunoaștere a timpului ca obiect de cercetare? Este timpul o realitate obiectivă existentă independent de observațiile facilitate prin intermediul unor instrumente specifice, sau o iluzie imaginată prin mecanisme sociale și produsă prin acțiuni colective? Cum se formează o conștiință a timpului și cum este aceasta relaționată cu modurile de înțelegere a sinelui? În fond, cum poate fi cunoscută realitatea timpului? Ce rol au obiectele materiale, tehnologiile și instrumentele de

măsurare în conturarea unei mod de a cunoaște timpul? Cum este posibilă realitatea timpului și care sunt condițiile necesare pentru ca timpul să se dezvăluie ca principiu ordonator și coordonator al lumilor materiale, fizice, biologice, istorice și sociale?

- **Variații istorice și culturale în construirea ordinii temporale:** Care sunt semnificațiile și reprezentările atribuite timpului de-a lungul perioadelor istorice? Cum acestea s-au modificat prin trecerea de la societățile tradiționale la cele moderne, și de la cele moderne la cele postmoderne? Cum putem cunoaște cultura timpului caracteristică societăților trecute prin intermediul izvoarelor istorice și al documentelor de arhivă? Care este experiența timpului în cadrul unor comunități și cum aceasta este creată și recreată prin interacțiuni sociale? În ce fel tehnologiile prezente într-o anumită societate structurează modul de a percepe și gândi timpul? În ce fel realitatea timpului este creată și recreată prin funcționarea instituțiilor sociale, economice, politice, religioase, etc.? Cum modificările produse în cadrul acestor instituții au reflectat și s-au reflectat în transformările aduse culturii timpului?
- **Timpul în repertoriile discursive și în structurile lingvistice:** În ce fel limbajul utilizat în viața cotidiană modelează structurile cognitive formate în relație cu realitatea timpului? Ce termeni și noțiuni specifice contribuie la definirea inteligibilității temporale a lumii? Care sunt metaforele utilizate în înțelegerea timpului și cum sunt acesta integrate în spațiul social pentru a modela structurile de relevanță utilizate în interpretarea lumii? În ce fel structurile lingvistice joacă un rol reprezentational sau performativ în relație cu realitatea timpului? Care este retorica timpului: cum sunt integrate structurile lingvistice în legitimarea unor discursuri sau meta-narațiuni? Cum este timpul prezent în literatură, pictură, muzică, teatru sau în alte forme artistice? În ce sens se poate vorbi despre o estetică a timpului?
- **Realitatea timpului în management, administrație și politici publice:** Ce fel de cuantificări ale timpului sunt integrate în structurile decizionale și cum sunt acestea utilizate în planificarea strategică și în managementul operațional? Ce fel de concepții temporale sunt vehiculate prin intermediul aparatului guvernamental existent la mai multe niveluri? În ce fel realitatea timpului transpare în normele juridice utilizate pentru a reglementa acțiuni individuale și colective? Ce regimuri de putere sunt conturate prin intermediul mecanismelor de producere a unei ordini temporale?

Fiind situat pe un continuum între abordările analitice și observațiile pragmatice, studiul timpului poate constitui un fundament în susținerea unor dialoguri interdisciplinare nuanțate, prin conturarea unui program de cercetare care să fructifice experiența diversificată și constructivă, acumulată de cercetători cu preocupări de cunoaștere aparent divergente.

Rolul demersurilor interdisciplinare ce propun o asumare a timpului ca obiect epistemic nu este atât acela de a crea un sistem de teoretizare universală a realității cu un caracter integrator sau sintetic, ci mai ales de a contribui la formarea unei culturi participative și deschise în practica producerii de cunoaștere (Matei & Preda, 2019). Astfel, dialogurile interdisciplinare pot reprezenta un prilej de a pune sub semnul întrebării granițele între diferite ramuri științifice, granițe ce au fost constituite adesea arbitrar prin intermediul instrumentarului și tehnicilor de lucru folosite independent în observarea realității. Este de așteptat ca o intensificare a schimbului de informații între membrii diferitelor comunități și ramuri științifice să permită, pe termen scurt, familiarizarea cercetătorilor cu perspective care ar putea contribui la o înțelegere mai profundă a propriei teme de cercetare. Pe termen lung, colaborarea va putea deschide noi orizonturi de cunoaștere și experimentare a lumii valorificând caracterul (auto)reflexiv, (per)formativ și generativ al învățării emergente interacțiunilor intra- și inter- instituționale.

Conferința este organizată de Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București (Organizatori: Prof. Univ. Dr. Marian Preda și Lector Univ. Dr. Ștefania Matei).

Propunerile de prezentări (rezumate de maximum 300 de cuvinte) pot fi transmise la adresele marian.preda@unibuc.ro și stefania.matei@unibuc.ro până la data de **11 aprilie 2021**. Autorii vor fi anunțați despre rezultatele selecției la data de 18 aprilie 2021, iar înregistrarea la eveniment prin confirmarea participării se va putea realiza până la data de 25 aprilie 2021. Programul evenimentului va fi disponibil la data de 5 mai 2021. Participarea este deschisă tuturor membrilor și colaboratorilor Universității din București. Nu se percepe taxă de participare, iar prezentările vor fi realizate în limba română. Mai multe detalii organizatorice vor fi furnizate la o dată ulterioară, în funcție de evoluția situației pandemiei actuale. Informații suplimentare pot fi solicitate la adresele de mail menționate anterior.

Referințe

- Adam, B. (1990). *Time and Social Theory*. Oxford: Polity Press.
- Birth, K. (2012). *Objects of Time. How Things Shape Temporality*. New York: Palgrave Macmillan.
- Flaherty, M. (2003). Time Work: Customizing Temporal Experience. *Social Psychology Quarterly*, 66(1), 17–33.
- Hassan, R. (2003). Network Time and the New Knowledge Epoch. *Time & Society*, 12(2–3), 225–241.
- Hawking, S. (1988). *A brief history of time: from big bang to black holes*. New York: Bantam Dell Publishing Group.
- Marcus, S. (1985). *Timpul*. București: Albatros.
- Matei, S., & Preda, M. (2019). When Social Knowledge Turns Mathematical - The Role of Formalisation in the Sociology of Time. *Time & Society*, 28(1), 247–272.
- Pronovost, G. (1989). The Diversity of Social Time: The Role of Institutions. *Current Sociology*, 37(3), 37–62.
- Urry, J. (1994). Time, Leisure and Social Identity. *Time & Society*, 3(2), 131–149.
- Wajcman, J. (2015). *Pressed for Time: The Acceleration of Life in Digital Capitalism*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Zerubavel, E. (1982). The Standardization of Time: A Sociohistorical Perspective. *American Journal of Sociology*, 88(1), 1–23.
- Zimbardo, P., & Boyd, J. (1999). Putting time in perspective: A valid, reliable individual-differences metric. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 1271–1288.